

AVRUPA BİRLİĞİ UYUM SÜRECİNDE TÜRKİYE’DE KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMUNUN ORTAYA ÇIKIŞI

Cengiz ATALAY*¹

Özet:

Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri yaklaşık elli yıllık bir geçmişe sahiptir. Fakat Türkiye, Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinden özellikle Tanzimat’tan itibaren yaklaşık 175 yıldır yönünü batıya dönmüş, devletteki çöküşün ancak batı gibi olunursa önlenebileceği kanaati ortaya çıkmıştır. Bu düşüncenin sonucu olarak aydınlarımız ve devlet adamlarımız sosyal ve ekonomik yönden kalkınmanın ancak Batılılaşarak (Avrupalılaşarak) olabileceği kanaatini taşımaya başlamışlardır.

Bu kapsamda genel olarak Türkiye’de Avrupalılaşma denildiği zaman dar anlamda Avrupa Birliği’ne uyum anlaşılmaktadır. Avrupa Birliği (AB) üye ve aday ülkelerin siyasi ve ekonomik yapılarına etki etmektedir. Avrupalılaşma kavramı ile ifade edilen söz konusu “etki”, akademik yazında sıklıkla kullanılmaktadır.

Türkiye 1999 yılında AB’den tam üyelik statüsü elde etmiş, 3 Ekim 2005 tarihinde AB ve Türkiye arasında tam üyelik müzakereleri başlamıştır. Bu müzakereler kapsamında AB, aday ülke konumundaki Türkiye’den, uyum sürecinde birtakım yükümlülükleri yerine getirmesini talep etmektedir.

Bu itibarla 14/6/2012 tarihinde 6328 Sayılı Kanunla kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu’da AB’nin bu etkisinin bir sonucumu dur? Yoksa Türkiye’nin kendi iç dinamiklerinden doğan bir kurum mu dur? Geçmişte ve günümüzde farklı kültürel mirasa, farklı bir medeniyete, farklı yönetim geleneğine sahip olan Türkiye’de kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu Avrupa ülkelerindeki gibi kendisinden beklenen sonucu verebilir mi? sorularına cevap aramak bu çalışmanın kapsamını oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Avrupalılaşma, Kamu Denetçiliği, Koşulsallık,

Jel Kodu:

EMERGENCE OMBUDSMAN OF THE EUROPEAN UNION HARMONIZATION PROCESS IN TURKEY

Abstract:

Turkey-European Union relations have nearly fifty years of history. But Turkey, especially in the last period of the Ottoman Empire about 175 years back westward direct from the Tanzimat, The collapse of the state, but can be avoided if the conviction has emerged

¹ Bursa Uludağ Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Bölümü Doktora Öğrencisi. Sivas Milli Eğitim Müdürlüğü Maarif Müfettişleri Başkanlığı, cengisatalay@hotmail.com

as the West. As a result of these considerations, our intellectuals and statesmen, but our social and economic development of Westernization began to carry the conviction might be.

In this context, generally in a narrow sense when it is understood in Turkey it called Europeanization compliance with European Union. The European Union (EU) member and candidate countries has an impact on the political and economic structures. Europeanization question referred to the concept of "impact" is often used in academic writing.

Turkey has achieved full membership status from the EU in 1999, on 3 October 2005 between the EU and Turkey began full membership negotiations. The scope of these negotiations, the EU candidate Turkey in the country, are demanding the fulfillment of certain obligations in the integration process.

In this respect, Law No. 6328 established by date of 06/14/2012 a result of the influence of the EU in me Ombudsman? Or stop in the institution arising from Turkey's own internal dynamics? Past and present different heritage, a different civilization, an Ombudsman in Turkey which has established itself as different administrative traditions in European countries can the Agency give the expected result? is the scope of this study to answer their questions.

Keywords: The European Union, Europeanization, Ombudsman, Conditionality,

1- AVRUPALILAŞMA

Avrupalılaşma kavramının birbirini tamamlayan farklı tanımları vardır. Kavramın üzerinde uzlaşılın tek bir tanımının olmaması, kapsamın teorik ve siyasi gelişmelerden etkilenerek yıllar içinde genişlemesi ve çok faktörlü olmasından kaynaklanmaktadır.

Avrupalılaşma, hem Avrupa Birliği düzeyinde bir yönetim sisteminin oluşması, hem de AB’nin üye devlete etkisi anlamında, ulusal devlet düzeyinde gerçekleşen değişiklik anlamına gelir. Gerçekten de Avrupalılaşmanın üye ülkelerin etkisiyle şekillenmesine rağmen, onlardan bağımsız bir yönetim yapısı olduğu açıktır (Yazgan, 2009:124).

Avrupalılaşma kavramının AB bütünleşme süreci öncesinde modernleşme, çağdaşlaşma anlamında kullanıldığı görülmektedir. Ancak; Avrupalılaşma kavramının Avrupa’yı mı, yoksa AB’yi mi işaret ettiği noktası, kavramın dar ya da geniş tanımlanmasına olanak sağlayacağı için önemlidir. Kavram dar anlamda AB mevzuatının üye/aday ülke tarafından uygulanması, geniş anlamda ise Avrupa değer, sembol ve inançlarının benimsenmesi ile ulusal düzeyde gerçekleşen değişiklikler anlamında kullanılabilir.

Dolayısıyla, Avrupa kültürel bir kimlik olmanın da ötesinde bilinçli olarak kurgulanan bir siyasi kimliğe işaret etmektedir. Avrupalılaşma kavramı bağlamında, kavramın içeriğini oluşturan Avrupa ve Avrupalılık konularının halen oluşmakta olan dinamik bir süreç olduğunu belirtmek gerekir.

Yukarıdaki tanımlara göre bir kavramsal çerçeve olarak “Avrupalılaşma”; Kapsam, gereklilik ve sınırlar uygulanması için oluşturulan mevzuat, farklı birimlerinin yönetime katkıları ve daha geniş bir yaklaşım ile ortak semboller ve sosyalizasyon yolları ile oluşturulan çeşitli mekanizmaları kapsar.

Aday ülke Avrupalılaşması ise, aday ülkelerin AB kurumlarında üye ülkeler kadar etkin olamaması nedeniyle daha farklı bir süreç olarak işlemektedir. Üye ülke ve aday ülke Avrupalılaşmasında temel farklılardan biri Avrupalılaşma mekanizmaları bakımından ortaya çıkmaktadır. Aday ülke Avrupalılaşmasının temel aracının “koşulluluk” olduğunun bilinmesi gerekir. Koşulluluk; Esas itibariyle 1993 yılında oluşturulan ve sonrasında geliştirilen

“Kopenhag Kriterleri” olarak ifade edilen kuralların aday ülkeler tarafından iç hukuklarına aktarılıp, uygulanması koşuluyla, bu ülkelerin AB üyeliğinin gerçekleşmesini ifade etmektedir.

Türk dış politikasının Avrupalılaşması, 1999 Helsinki Zirvesi'nde alınan kararlar ile daha hızlı dönüşmeye başlamıştır. Bunda koşulluluk mekanizması Türkiye'nin Avrupalılaşması için önemli bir rol oynamaya başlamıştır (Aydın ve Açıkmeşe, 2007: 274).

AB'nin aday ülkeler üzerindeki etkinliği, politika temelli ödünç verme ile ilişkilendirilmesine rağmen genel olarak aday ülkelerin, AB'ye tam üye olmaları için yerine getirilmesi gerekenleri belirtmektedir. Koşulsallık AB tarafından kullanılan stratejik bir araçtır. AB kıstaslarına uyum sağlamak amacıyla aday devletlerin çok çeşitli alanlardaki yasa ve kuralları hayata geçirmesine bağlıdır (Sobacı, 2011: 86-88).

AB, 1993 yılındaki Kopenhag Zirvesi sonucunda, yeni genişleme politikasının tüm kıstaslarını ve araçlarını ortaya koymuş ve bu tarihten sonraki genişlemelerde aday ülkelere bu kıstasları karşılamalarını talep edeceğini duyurmuştur. Bu doğrultuda, AB, katılım ortaklığı belgeleri aracılığıyla, kısa ve orta vade çerçevesinde aday ülkelere beklentilerini resmi ve yazılı olarak beyan etmekte ve yıllık olarak yayımladığı ilerleme raporları aracılığıyla, aday ülkenin ortak politika alanlarında ilerleme kaydedip kaydetmediğini tüm kamuoyuna duyurmaktadır.

Koşulsallık ve uyum, kurum veya ülkedeki yönetim tarafından yazılı ve yazılı olmayan norm ve kuralların bir dizi yerine getirilmesidir. Bu kuralların ve normların devletin iç siyasi sistemi üzerinde bir etkisi vardır (Erdoğan, 2006:5). Bu etkilerin Türk kamu yönetimi anlayışı üzerinde farklı şekillerde meydana geldiği açıktır. Birçok alanda meydana gelen bu değişimlerden biri kalkınma ajansları (Yılmaz, 2011:38-39) ve bir diğeri de ombudsmanlıktır.

Bu kurumların ülkemizde faaliyete geçmesinde; Avrupa Birliği müktesebatına uyumun gerçekleştirilmek istenmesi ve AB'nin üye devletlerin kullanımına olanak verdiği fonlarından yararlanılmak istenilmesi AB'ye aday ülke sıfatını kazandığımız 1999 Helsinki Zirvesi sonrasında AB müktesebatına uyum çabaları etkili olmuştur.

Buradan çıkaracağımız sonuç, Kopenhag Zirvesi'nden sonra aday ülke statüsü elde eden Türkiye'nin, AB'nin yeni genişleme politikalarına tabi olduğudur. Eğer Türkiye tam üyelik statüsü elde etmek istiyorsa, tüm aday ülkeleri bağlayıcı olan bu kıstasları karşılamak zorundadır.

Yukarıda açıklamaya çalışılan Avrupalılaşma kavramından sonra kamu denetçisi (ombudsman) kavramına da değinilecek ve akabinde Türkiye'de 6328 Sayılı Kanunla kurulan Kamu Denetçiliği Kurumunun AB'nin etkisi ile kurulup kurulmadığı değerlendirilecektir.

2- KAMU DENETÇİSİ (OMBUDSMAN)

Kamu Denetçisi (Ombudsman), İsveççe bir sözcüktür ve “aracı” anlamına gelen “ombuds” ve “kişi” anlamına gelen “man” kelimelerinden oluşmaktadır (Yüce ve Beyce, 2011:26). Ombudsman kelimesi İsveç dilinde delege, Kral ile halk arasında elçi, avukat, vekil, bir diğer kişi tarafından onun adına hareket etmeye yetkili kılınmış kimseyi ifade etmek için kullanılır (Fendoğlu, 2011:26).

Türk Dil Kurumu sözlüğünde ise Parlamento tarafından görevlendirilen, vatandaşları resmî makamların keyfî ve yasa dışı davranışlarına karşı korumakla görevli kişi veya kurum şeklinde tanımlanmıştır (TDK).

Kamu Denetçiliği (Ombudsman) Kurumu nitelik olarak bize hiç de yabancı olmayan bir kurumdur. Köken itibari ile Osmanlı Devleti'ndeki şeyhülislamlık kurumundan

esinlenerek oluşturulduğu sanılmaktadır. Osmanlı Devleti’nde şeyhülislamlık gibi kurumun, siyasi sorumluluğu yoktu ama yargı ve idareyi gözetim altında tutmak gibi bir işlevi olduğu bilinmektedir. Osmanlı Devleti’nden önce de İslam devletlerinde, öteden beri halkın yönetime karşı şikâyetlerini değerlendiren, kamu denetçisi benzeri, “Divan-ı Mezalim” (haksızlıklar divanı) ya da dar’ül adl (adalet evi) gibi kurumlar bulunmaktaydı (Eryılmaz, 2013:390-394).

Kamu denetçiliği kurumunun tarihsel kökleri Osmanlılara hatta daha öncesi tarihlere kadar uzansa da bu kurum (ombudsmanlık) olarak ilk İsveç’te ortaya çıkmıştır. İsveç Kralı On İkinci (Demirbaş) Şarl kendisi ülke dışında iken ilk kamu denetçisini (ombudsmanı) 1713’te tayin etmiştir. Bu kamu denetçisinin (ombudsmannın) görevi vergi toplayanları, hâkimleri ve kral adına hareket edenleri denetlemektir (Özden,2010:26). Yine, kamu denetçisinin (ombudsmannın) modern anlamı ile kullanılışı yine İsveç’te 1809 yılında olmuştur (Özden,2005:21).

Bu itibarla, ombudsmanlık Osmanlı’daki yargı kurumundan (hisbe dâhil) esinlenerek İsveçliler tarafından kurulmuş ve oradan da tüm dünyaya yayılmış olan bir sistemdir. Bu kurumun bir Osmanlı Kurumu olduğunu, İsveçliler de diğer ülke temsilcileri de uluslararası toplantılarda sürekli dile getirmektedirler (www.sde.org.tr). Hatta Hollanda Ombudsmanı, 2009 yılında İsveç Ombudsmanının kuruluşunun 200. Yıldönümü etkinliklerinde Türk heyetine yönelik olarak, “biz iki şeyi sizden aldık, biri lale, diğeri ise ombudsmandır” demiştir (Eryılmaz, 2013:394).

Günümüzde Avrupa Birliğine üye ülkelerin tamamında ombudsmanlık vardır (www.ombudsman.europa.eu). Yine, AB’nin kendi yapısı içinde ombudsmanlık vardır. Türkiye’de Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununda “kamu denetçisi” olarak yer alan ombudsman, Avrupa Birliğinde ve Avrupa Birliğine üye olan ülkelere farklı isimlerle ifade edilmektedir. Hollanda’da ulusal ombudsman, Fransa’da arabulucu, Kanada’da vatandaş koruyucusu, İspanya’da halk savunucusu, Avusturya’da ve Romanya’da halkın avukatı, Portekiz’de adalet temsilcisi, İngiltere’de yönetim için parlamento komiseri, Polonya’da sivil haklar savunucusu (Tortop,1998:3-4) olarak alınırsa da genelde ombudsman olarak isimlendirilmektedir.

Kamu denetçiliği (ombudsmanlık) kurumunun Dünya çapında yayılmasında Uluslararası Ombudsman Kuruluşu (*International Ombudsman Association*) ve Uluslararası Ombudsman Kurumu (*International Ombudsman Institution*) gibi kuruluşların ve Avrupa Birliği gibi birliklerin etkisi de bulunmaktadır (Köseoğlu,2010: 37).

İdarenin, işlem ve eylemlerinde kamu gücü ayrıcalığından yararlanması nedeniyle bazen bireylere yönelik haksız uygulamalar yapabilmektedir. Söz konusu bu haksız uygulamaların önüne geçebilmek ya da en aza indirebilmek için idarenin eylem ve işlemlerinin denetlenmesi gerekmektedir. Bu denetim yollarından biride kamu denetçiliği (ombudsmanlık) dir (Tutal, 2014:81).

Kamu denetçisi (ombudsman) halkın yakınmalarını götürdüğu özel bir büro ya da özel bir memuru anlatmaktadır. Kamu denetçisi (ombudsman), halkın yakınmalarını alır, onları araştırır, araştırma bulgularını yakınan kişilere ve araştırılan kurumlara bildirir (Pickl,1986:37). Ombudsman, yasama organı tarafından atanan kişi ya da kişilerdir ve idarenin faaliyetlerini denetler. Ombudsman, yapmış olduğu inceleme/araştırmalarda hukuka ve hakkaniyete aykırı buldukları eylem ve işlemleri bir raporla meclise bildirmekte ve meclis bu rapor doğrultusunda gerekli önlemleri almak için harekete geçmektedir (Avşar,2007:27).

Ancak; Bir yerde Kamu Denetçiliği (ombudsman) kurumunun varlığından söz edebilmek için idarenin eylemleri, işlemleri ve davranışları ile ilgili araştırmalarda ve incelemelerde bulunabilmektedir. Bu işlemler idari eylemler ve işlemlerle ilgilidir. Diğer bir

husus, kamu denetçisi (ombudsman), yürütmeden bağımsız bir kurumdur. Yine, başka bir husus, kamu denetçisinin (ombudsman), mahkemeler gibi bağlayıcı kararlar alamamasıdır.

Dolayısıyla, Kamu Denetçisi, yönetimin mağdur ettiği bireylerin yaptıkları şikâyetler üzerine harekete geçen, hızlı ve güvenli bir şekilde geniş bir soruşturma ve araştırma yetkisi ile donatılmış olan kişidir. Denetçi, yapılan haksızlıkları ortaya koymak, takdir yetkisinin kötüye kullanılmasını engellemek, mevzuata saygılı olmayı ve uygun hareket etmeyi sağlamak, hakkaniyet önlemlerini tavsiye etmek ve kamu hizmetlerinin daha iyi görülmesi için gerekli reformların yapılması önerilerinde bulunmak amaçlarını güden Parlamento tarafından seçilmiş, kimsenin telkin ima ve tavsiyede bulunamadığı bağımsız bir kamu görevlisidir (www.sde.org.tr).

Yukarıda kısaca açıklanmaya çalışıldığı hali ile Kamu Denetçisi (Ombudsman), idarenin eylemleri, işlemleri ve davranışları üzerinde hukuka aykırılık ve yerindelik denetimi yapmaya ve hukuka aykırı bulunduğu veya yerinde bulmadığı işlemlerin geri alınması/kaldırılması veya bu işlem veya eylemlerden doğan zararların giderilmesi ve yurttaşlara yönelik uygunsuz davranışların düzeltilmesi için idare nezdinde girişimlerde bulunmaya ve bağlayıcı olmayan kararlar almaya yetkili olan, bağımsız bir devlet organıdır (Erhürman, 1998: 89). Kamu Denetçisi (obudsman), idarenin eylem, işlem ve davranışlarını denetleyen, fakat bağlayıcı kararlar alamayan bağımsız bir devlet organıdır.

Kamu kurumları, topluma hizmet sunmak amacıyla, toplumun verdiği yetkiyle kurulan ve çalışmalarını toplumun kaynaklarını kullanarak gerçekleştiren organizasyonlardır. Uzun yıllar devletten dolayısıyla kamudan beklenen, devlet karşısında kendisini hesap verme konumunda gören birey ve toplumdan demokrasi kültürünün ve özgürlüklerinin gelişmesi ile hesap soran, kendisine yönelik bir haksızlık yapıldığı kanaati oluştuğunda bunu hukuki yollardan arayan anlayışa doğru gidilmektedir. Artık devleti değil bireyin temel hak ve özgürlüklerini kutsayan bir anlayış hakim olmaya başlamıştır.

Bireyin temel hak ve özgürlüklerini temel alan yönetim anlayışının yerleşip yerleşmediğinin yargı dışında dışsal denetimini yapan kamu denetçiliği (ombudsman) kurumu ülkemizde henüz yenidir (Sezen, 2001:72).

Yukarıda bahsettiğimiz anlayışın sonucu olarak, kamu denetçisi (ombudsman), uygulaması günden güne yaygınlaşan ve devlete demokratik hukuk devleti idealine ulaşmak konusunda yeni olanaklar sunan bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çeşitli ülkelerde uygulanan kamu denetçiliği (Ombudsman) sisteminin (kurumunun) yürütme organı karşısında bağımsızlık, parlamento tarafından atanma, vatandaşlar tarafından başvurma, eşit ve adil değerlendirme gibi bazı ortak yönleri olduğu gibi statülerde farklılık, arabulucunun kişiliği, arabuluculuk kurumunun görünüşü, yetkilerde farklılık, ilgili yönetsel kuruluşlar konusundaki farklılık, yararlanılan araştırma yöntemleri konusundaki farklılıklar, yargı organlarına başvurma olanakları gibi yönlerden de farklılıklar vardır (Sezen, 2001:4-10).

Etkin ve verimli işleyen bir kamu yönetimi sisteminin gerçekleştirilebilmesi aynı zamanda onun sorumluluk alanı içinde kalmasının sağlanmasıyla mümkündür. Bunu gerçekleştirmek için başvuru alanı temel mekanizma ise kamu denetçiliği (ombudsman) kurumudur (Gülener, 2012:3). Kamu denetçisi (ombudsman) bağımsız, tarafız bir kişidir. Kimseden emir almaz. Kendisine kolayca ulaşılabilir. Halkın hizmetindedir. Etkili bir inceleme ve araştırma yetkisine sahiptir. İnandırma, karşılıklı görüş birliğinin sağlanması esastır.

Her ne kadar Ombudsmanlık benzeri yapıların ve uygulamaların Osmanlıda ve daha önceki Türk devletlerinin bazılarında var olduğu görülse de, Türkiye’de ombudsmanlık

kurumuna benzer kurumların gerek anayasa önerilerinde, gerekse de ilerleme raporlarında ve kalkınma planlarında kurulmasının tavsiye edildiği görülse de, Türkiye’nin AB sürecinde ve 1995 yılında gümrük birliğine üye olmasıyla Türkiye’de yargı mekanizmalarının hantallığına dikkat çekilmiş ve yönetim dışında yer alacak ancak bağımsız bir mekanizmanın gereği üzerinde durulmuştur (www.abgs.gov.tr).

3- AVRUPA BİRLİĞİNİN, KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMUNUN KURULMASINA ETKİSİNİN İLERLEME RAPORLARINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Koşulsallık, AB’nin ve uluslararası kuruluşların sıklıkla başvurduğu bir yöntemdir. Koşulsallık, kavram olarak daha çok Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası’nın (DB) politika değişikliği/değiştirme yönünde kredi sağlama ile ilişkilendirilen bir kavramdır. Koşulsallık aynı zamanda AB tarafından da kullanılan stratejik bir araçtır (Sobacı, 2010:322).

Özellikle son 30 yıl içerisinde dünya ölçeğinde ülkelerin kamu yönetimi sistemlerinde önemli değişim ve dönüşümler meydana gelmiştir. Bunlar basit anlamda bir takım teknik düzenleme ve yenileştirme çalışmaları olarak değerlendirilmemelidir. Günümüzde klasik bürokratik anlayışlara dayanan kamu hizmeti sunumu modeli yetersiz kalmış, bunlara paralel olarak halkın talep ve beklentilerinde çeşitlenmeler olmuş ve demokratikleşme istekleri artarak devam etmiştir. Siyasal, sosyal ve ekonomik gelişmelerle iç içe yaşamakta olan kamu yönetimi sistemleri de dünyada yaşanan bu gelişmelerden yoğun biçimde etkilenmektedir.

Avrupa Birliği'nin başlangıçta sosyal, kültürel ve ekonomik açılardan birbirine daha yakın ve benzer özellikleri olan ülkelere oluşması ve yine kuruluşunda daha ziyade ekonomik bir örgüt olarak düşünülmesi ancak daha sonradan siyasal, sosyal, kültürel ve teknolojik öğelerin uyum sürecine dahil edilmesi bunlarla ilgili konuların üye ülkelerin birer iç meselesi gibi algılanmasına neden olmuştur (Balcı, 2005:24).

Türkiye-AB ilişkilerinin dönüm noktası, 10-11 Aralık 1999 tarihlerinde Helsinki’de yapılan AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi’dir. Helsinki Zirvesi’nde Türkiye’nin adaylığı resmen onaylanmış ve diğer aday ülkelerle eşit konumda olacağı açık ve kesin bir dille ifade edilmiş (www.abgs.gov.tr), Aralık 1999 tarihli Helsinki Zirvesi’nde Türkiye’ye aday ülke statüsü verilmiş ve Türkiye ile katılım müzakereleri Ekim 2005’te başlamıştır.

AB, kamu yönetimi konusunda genel bir model öngörüsünde bulunmamaktadır. Üye devletler, kendi devlet gelenekleri, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel özellikleri çerçevesinde farklı kamu yönetimi sistemleri benimsemişlerdir. Ancak, üye devletler, kamu yönetimi sistemlerindeki bu farklılıkları belli prensipler çerçevesinde ortak bir zemine oturtmuşlardır. Dolayısıyla, AB içerisinde kamu yönetimi, önceden tanımlanmış örgütsel yapılar yerine temel değerler ve prensipler ışığında şekillenmiştir. Bugün bile, ulusal düzlemde kamu yönetiminin ana yapılına ilişkin herhangi bir topluluk mevzuatı mevcut değildir. Farklı hukuki gelenekler, farklı yönetim sistemleri, hâlâ, yan yana yürümektedirler. Bu bağlamda, önemli olan bu temel ilkeler çerçevesinde AB müktesebatının etkin ve verimli bir biçimde uygulanmasıdır.

AB devlet ve hükümet başkanlarının 1993 yılında Kopenhag zirvesinde kabul ettikleri ölçütler kamu yönetimi açısından genel bir çerçeve oluşturmaktadır. Bu ölçütler çerçevesinde aday ülkeler yönetsel kapasitelerini oluşturmak ve geliştirmek durumundadırlar. Ayrıca, siyasal ölçütler olarak, istikrarlı ve kurumsallaşmış bir demokrasinin varlığı, hukuk devleti ve hukukun üstünlüğü, insan haklarına saygı, azınlıkların korunması ilkelerinin hayata geçirilmesi, aday ülkelere beklenmektedir (Balcı,2005:25).

AB, aday ülkelerden yönetsel yapılarını üyesi olmak istediği sistemin benimsediği yapılara uygun hale getirmesini istemektedir. Bu yerine getirilmesi istenen değişikliklerden biride kamu denetçiliği (ombudsman) dir. Bu husus 1998 tarihli Türkiye'nin ilerleme raporunda, “*Kamu denetçisi, kamu organ ve kurumlarının kötü işleyişiyle ilgili şikâyetleri incelemekle görevli kişidir. Bağımsız bir kamu denetçisinin (ombudsman) atanması uzun zamandan beri TBMM tarafından tartışılmaktadır. Bu düzenlemenin benimsenmesi, Türkiye’de insan haklarının korunmasını çok büyük ölçüde iyileştirecektir*” (İlerleme Raporu, 1998:14-15) ifadesi yer almaktadır.

Yine, Türkiye'nin Katılım Yönünde İlerlemesine İlişkin Komisyon'un 1999 tarihli düzenli raporunda, “*kamu otoritelerinin işleyişinde bazı düzensizlikler olduğunu* belirterek Türkiye'nin 1995'te içine girdiği demokratik reform sürecinin devam etmesi gerektiği” (İlerleme Raporu, 1999:8) vurgulanmakta, Türkiye’de bir demokratik sistemin temel özellikleri mevcut olmakla beraber, ülkenin Kopenhag siyasi kriterlerini hâlâ karşılamadığını teyit etmektedir.

Türkiye'nin Katılım Yönünde İlerlemesi Üzerine Komisyon'un 2000 tarihli düzenli raporunda, “*...bir kamu hakemliği makamının ihdas edilmesi gibi konuları kapsayan mevzuat taslaklarının Kopenhag siyasi kriterlerine uygunluğunu sağlamak amacıyla, Adalet Bakanlığı'nun, son aylarda yoğun çalışma yapmış olduğu kaydedilmelidir*” (İlerleme Raporu, 2000:11) ifadesi yer almaktadır. 1999'da, temel durumda pek az iyileşmenin olduğu ve Türkiye'nin durumunun Kopenhag siyasi kriterlerine hâlâ uygun olmadığı, bir aday ülke olarak, Türkiye'nin, bütün diğer sahalarda müktesebat ile uyumlulaşma konusunda esaslı ilerleme göstermesi gerektiği belirtilmektedir.

Türkiye'nin Avrupa Birliğine Katılım Sürecine İlişkin 2001 Yılı İlerleme Raporunda ise, bazı alanlarda gelişme gösterilmeye başlanmasına rağmen, Türkiye'nin henüz Kopenhag siyasi kriterlerini yerine getiremediği ve bu nedenle, ülke genelinde, tüm vatandaşlar için insan hakları ve temel özgürlüklerin hukuken ve fiilen korunmasını sağlayacak reform sürecinin yoğunlaştırılması ve hızlandırılmasının gerektiği (İlerleme Raporu, 2001:94) belirtilmektedir. Son ilerleme raporundan bu yana, bu alanlarda kaydedilen uyumlaştırma daha da ilerlemiştir denilmektedir.

Türkiye'nin Avrupa Birliğine Katılım Sürecine İlişkin 2002 Yılı İlerleme Raporunda, 1998 yılı İlerleme Raporundan bu yana, “*Türkiye, gümrük birliğinin kapsadığı alanlara ilişkin mevzuata uyum konusunda ilerleme kaydedildiği, bankacılık, telekomünikasyon, enerji ve tarım gibi sektörlerde de ilerleme sağlandığı, mali sektörün yeniden yapılandırıldığı ve bu alandaki idari kapasitenin etkili hale getirildiği, diğer alanlarda sınırlı ilerleme kaydedildiği* (İlerleme Raporu, 2002:118)” ifadesi yer almaktadır.

Türkiye'nin Avrupa Birliğine Katılım Sürecine İlişkin 2003 Yılı İlerleme Raporunda, “*Pek çok alanda uyumlaştırma konusunda ilerleme kaydedilmekle birlikte, birçok müktesebat başlığı açısından uyum henüz başlangıç aşamasındadır*” (İlerleme Raporu, 2003:124) denilmektedir. Ayrıca, müktesebatın etkili biçimde uygulanmasını temin etmek üzere, değişik alanlardaki idari kapasitenin güçlendirilmesinin gerektiği belirtilmektedir.

Türkiye'nin Katılım Yönünde İlerlemesi Hakkında 2004 Yılı Düzenli Raporunda, “*...sivil toplumu geliştirmek ve bir ombudsman birimi kurulmasını desteklemek amacıyla yapılan faaliyetler mevcuttur*” (İlerleme Raporu, 2004:5) denilmektedir. Raporda ayrıca, 1999 yılında Helsinki’de Türkiye’ye adaylık statüsü verilmesi ile ilgili kararın Türkiye’yi geniş kapsamlı anayasal ve yasal reformlar yapılması konusunda teşvik edici bir unsur olduğu vurgulanmaktadır.

Türkiye’nin Katılım Yönünde İlerlemesi Hakkında 2005 Yılı Raporunda “Ombudsman” kurulması konusunda hiçbir gelişme olmamıştır. Raporda, kamu idaresinin etkinliğinin artırılmasında ve suiistimalin ortaya çıkarılmasında kilit bir kurum olacaktır (İlerleme Raporu, 2005:13) ifadesi yer almaktadır.

Türkiye’nin Katılım Yönünde İlerlemesi Hakkında 2006 Yılı Raporunda, “*TBMM, Kamu Denetçiliği Kurumu (Ombudsman) kurulmasına ilişkin Kanunu kabul etmiştir. Ombudsman gerçek ve tüzel kişilerin idari uygulamalara ilişkin başvurularıyla ilgilenecektir. Bu Katılım Ortaklığı Belgesinde yer alan bir önceliktir ve önemli bir ilerlemedir, zira Türk vatandaşları tarafından kamu yönetiminin izlenmesi için kurumsal çerçeveyi oluşturmaktadır*” (İlerleme Raporu, 2006:5) ifadesi yer almaktadır.

Türkiye’nin Katılım Yönünde İlerlemesi Hakkında 2007 Yılı Raporunda, Cumhurbaşkanı Sezer, Ombudsmanlık Yasası, Vakıflar Yasası, Özel Öğretim Kurumları Yasası gibi siyasi reformlara ilişkin pek çok yasada veto hakkını kullanmıştır. Cumhurbaşkanı ayrıca, Ombudsmanlık Yasası hakkında Anayasa Mahkemesine başvurmuştur (İlerleme Raporu, 2007:6). Türkiye, Ombudsmanlık Yasasının uygulanmasının Anayasa Mahkemesi tarafından Kasım 2006’da askıya alınmış olmasından bu yana, bir Ombudsmanlık sistemini henüz kurabilmiş değildir. Kamu Denetçiliği Kurumu (Ombudsman) kurulmasına dair Kanun, Kasım ayında Cumhurbaşkanı tarafından veto edilmesi üzerine hala Anayasa Mahkemesinin önündedir. Anayasa Mahkemesi Kanunun yürütmesini durdurmuş olmakla birlikte, henüz kararını vermemiştir.

Türkiye’nin Katılım Yönünde İlerlemesi Hakkında 2008 Yılı Raporunda, “*Ombudsman sisteminin kurulması sürecinde, eski Cumhurbaşkanı Sezer’in 2006 yılında bu konudaki kanunun bazı maddelerinin iptali için Anayasa Mahkemesi’ne yaptığı başvurudan bu yana ilerleme sağlanamamıştır. Anayasa Mahkemesi, Kanun’un yürürlüğe girişini bu konudaki kararının açıklanmasına kadar askıya almıştır. Ombudsman sisteminin yokluğunda, insan haklarına saygı, özgürlükler, hukuk ve adalet bağlamında merkezi ve yerel düzeyde verilen idari kararlara karşı yapılan şikâyetlerin soruşturulması için yargı yoluna gitmekten başka çare kalmamaktadır. Ombudsman yoluyla bir tetkik mekanizmasının kurulması, hukukun üstünlüğü ilkesinin güçlendirilmesi ile bireysel hakların korunmasıyla toplumun değişik kesimleri arasındaki gerilimin yatıştırılmasına yardımcı olacaktır. Genel olarak, insan haklarının geliştirilmesi ve güçlendirilmesine ilişkin kurumlar bağımsızlık ve kaynaklardan yoksundurlar. Gecikmiş olan Ombudsman sisteminin kurulması, toplumdaki gerilimleri önlemek için kilit önemdedir. Ayrıca, insan hakları savunucularının kişisel güvenliğine yönelik tehditler ve zaman zaman uygulanan cezai takibatlar onların çalışmalarını üzerinde ters etki yaratmaktadır*” (İlerleme Raporu, 2008:12-69-70) ifadesi yer almaktadır. Yine 2008 İlerleme Raporunda, “*Bağımsız olmayan ve kaynaktan yoksun İnsan Hakları Başkanlığı gibi, insan haklarını izleme ve geliştirmeye sorumlu kurumlar alanında ilerleme olmamıştır. Kamu Denetçiliği Kurumu (Ombudsman) kurulmasına dair Kanun, Kasım 2006’da Cumhurbaşkanı tarafından veto edildikten sonra hala Anayasa Mahkemesi’nin önündedir. Anayasa Mahkemesi, Kanunun yürütmesini durdurmuş olmakla birlikte, henüz kararını vermemiştir. Son olarak, Türkiye Temel Haklar Ajansı’na katılım hususunda güçlü bir teyit vermemiştir*” denilmektedir.

Türkiye’nin Katılım Yönünde İlerlemesi Hakkında 2009 Yılı Raporunda, “*Aralık 2008’de, Anayasa Mahkemesi, devletin idari birimleri ile vatandaşlar arasında bir köprü görevi göreceğ olan Ombudsmanlık sisteminin kurulmasına ilişkin kanunu iptal etmiştir* (İlerleme Raporu, 2009:9). 2006 yılında kabul edilen Ombudsmanlık Kanunu Anayasa Mahkemesi tarafından, Anayasanın bu tür bir kurumun TBMM ile ilişkilendirilmesine izin vermediği gerekçesiyle iptal edilmiştir. Dolayısıyla, Ombudsmanlık sisteminin oluşturulması

için Anayasada değişiklik yapılması gerekmektedir. Ancak bunun için gerekli mutabakat TBMM’de sağlanamamıştır. Özellikle bağımsız bir insan hakları kurumunun ve Ombudsmanlık kurumunun kurulması bağlamında, insan haklarına ilişkin kurumsal çerçevenin güçlendirilmesi için daha çok çaba gösterilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Ombudsmanlık kurumunun kurulmasına ilişkin olarak, Aralık 2008’de Anayasa Mahkemesi, Anayasada açıkça öngörülmeleyen kurumların kurulmasının idarenin bütünlüğünü sarsacağına ve TBMM’nin bu tür bir kurumu kurma konusunda yasama yetkisinin bulunmadığına hükmetmiştir. Ombudsmanlık kurumu kurulması için gerekli Anayasa değişikliği henüz kabul edilmemiştir denmektedir.

Türkiye’nin Katılım Yönünde İlerlemesi Hakkında 2010 Yılı Raporunda, Anayasa reformu, Kamu Denetçiliği Kurumu kurulması için zemin teşkil etmektedir. Sonuç olarak, özellikle Kamu Denetçiliği Kurumu’nun kurulması...” (İlerleme Raporu, 2010:10) gerektiği belirtilerek Kamu yönetimi reformu için daha fazla siyasi destek sağlanması vurgulanmaktadır. Kamu Denetçiliği Kurumu’nun kurulması konuları başta olmak üzere daha fazla çaba gösterilmesi önerilmektedir. Anayasa değişiklikleri, yargı bağımsızlığının güçlendirilmesi ve Kamu Denetçiliği Kurumu bakımından ilerlemeye zemin oluşturmaktadır ifadesi yer almaktadır.

Türkiye’nin Katılım Yönünde İlerlemesi Hakkında 2011 Yılı Raporunda, Kamu Denetçiliği Kurumu’nun kurulmasının yolunu açan yeni Anayasa hükümleri doğrultusunda, bir kanun tasarısı Ocak 2011’de TBMM’ye sunulmuştur. Hükümet, Avrupa Ombudsmanı ile istiarelerde bulunmuş ve iyi ilişkiler geliştirmiştir (İlerleme Raporu, 2011:11) denilmektedir. Ayrıca, Kamu Denetçiliği Kurumu’nun kurulmasına ilişkin kanun henüz kabul edilmemiştir. Kanun tasarısı TBMM’ye sunulmuştur. Tasarı, Kamu Baş Denetçisinin TBMM tarafından seçilmesini öngörmektedir. “*Kamu Denetçisi seçiminde parlamentolarda büyük çoğunluğun sağlanmasını gerektirmektedir. Tasarıda, Kamu Denetçisinin yetki alanına ordunun askeri nitelik taşıyan işlemlerinin girmemesi öngörülmektedir. AB üye devletlerinin çoğundaki uygulama, Kamu Denetçisinin orduyu bir şekilde denetlemesi yönündedir. Tasarıda yer alan diğer hükümlerle Kamu Denetçisine, bireysel şikâyetleri yanıtlaması ve kamu yönetimi çalışmalarının iyileştirilmesine yönelik tavsiyelerde bulunması için yetki verilecektir. Kamu Denetçisinin soruşturmaları kendi inisiyatifinde yürütmesine imkân veren bir hüküm bulunmamaktadır. Son olarak, tasarı Türk vatandaşlarına şikâyetlerini, Kamu Denetçisine bildirmeleri için 90 güne kadar süre tanımaktadır. Bu süre, AB düzeyindeki uygulamaya göre kısadır.*” Kamu Denetçiliği kurumunun kurulmasına önem verilmesi gerekmektedir.

Türkiye’nin Katılım Yönünde İlerlemesi Hakkında 2012 Yılı Raporunda, “*Avrupa Ombudsmanı ve diğer Ombudsmanlarla yapılan istişarelerden sonra, Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu 14 Haziran 2012’de kabul edilmiştir. Bu Kanun, Kurumun TBMM’ye karşı sorumluluğunu ve kimsenin bu Kuruma talimat verememesini temin etmektedir. Kamu Denetçiliği Kurumunda Kamu Baş Denetçisi, azami beş Kamu Denetçisi, genel sekreter ve personel yer almaktadır ve Kurumun ayrı bir bütçesi vardır. Ülkenin her yerinde yerel ofisler kurulabilmektedir. Kamu Baş Denetçisi TBMM tarafından en çok dört tur oylama neticesinde seçilir; dördüncü turda en fazla oy alan aday seçilir. Bu hükmün uygulanması ve özellikle ilk Kamu Baş Denetçisi seçimi Kurumun güvenilirliği açısından büyük önem taşımaktadır. Kamu Denetçiliği Kurumu, hukukun üstünlüğü ve insan hakları konularına yönelik idarenin işleyişine ilişkin şikâyetleri incelemekte ve önerilerde bulunmaktadır. Ancak, resen soruşturma yapma yetkisi bulunmamaktadır. Kurumun yetkisi Türk Silahlı Kuvvetlerinin idari faaliyetlerini kapsamakta, ancak, askeri nitelikteki faaliyetlerini kapsamamaktadır. Özellikle Kurumun sorumluluk alanına nelerin gireceğine kimin karar vereceği ve bunun dayanağının ne olacağı bakımından bu hükmün uygulanması önem arz etmektedir. Kanun mevcut haliyle, Kamu Denetçiliği Kurumunun herhangi bir karar alma sürecini düzenlemektedir, ancak,*

bu konunun Kurul tarafından kabul edilecek bir yönetmelikle düzenlenmesi öngörülmüştür. Kurumun yetki ve bağımsızlığı açısından bu karar alma sürecinde son sözün Kamu Baş Denetçisine bırakılması büyük önem taşımaktadır” (İlerleme Raporu, 2012:11) şeklinde açıklamalar mevcuttur.

AB, kendisine tam üye olabilmek için başvuruda bulunan aday ülkelerde etkin kamu yönetimi sistemlerinin kurulmasını temin etmek ve bunları üye ülke sistemleri ile uyumlaştırmak amacıyla söz konusu ülkelerden düzenleyici reform ve düzenleyici etki analizi sistemlerinin oluşturulmasını talep etmiştir (Avrupa Birliği ve Müzakere Süreci, 2007:14). AB’nin kamu yönetimi açısından aday ülkelerden ne beklediği konusunda en önemli kaynak düzenli ilerleme raporlardır (Kurşunlu, 2004:25). Bu ilerleme raporlarının 1999 tarihli olanında, kamu otoritelerinin işleyişinde bazı düzensizlikler olduğu belirtilmiş, 2000 tarihli olan raporda ise “kamu hakemliği makamının” kurulması gerektiği belirtilerek, 1998 yılı ilerleme raporundan 2012 yılı ilerleme raporuna kadar olan her raporda kamu denetçiliği (ombudsman) kurumuna yer verilmiştir.

Bu duruma göre, 1998 yılından önce de Türkiye’de kamu denetçiliği (ombudsman) kurumuna ihtiyaç olup olmadığı noktasında herhangi bir çalışma var mıydı? Sorusu akla gelebilir.

Cumhuriyet döneminde, ombudsmanlığın tartışılmaya başlanması, nispeten yakın yıllar, başka bir ifade ile 1970’li yıllardır. Ombudsmanlığın mevzuat çalışmasının ise daha da yakın bir geçmişi bulunmaktadır. Gerçekten de söz konusu kavram, bir mevzuat çalışması olarak ilk kez 1982 Anayasası yürürlüğe girmeden önce, Ankara Üniversitesi Hukuk ve Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyeleri tarafından hazırlanan “Anayasa Önerisi”nde yer almıştır. Ancak, bu anayasa önerisi, dönemin anayasa koyucusu olan Milli Güvenlik Konseyi tarafından dikkate alınmamıştır (Dursun, 2011:382). Bu çalışmalar da Türkiye’nin AB’ne üye olmak istediği dönemleri kapsamaktadır.

Türkiye’de 1990’lı yıllardan itibaren ise ombudsmanlığın kurulması konusunda somut bir takım girişimlerde bulunulmuştur. Bu yıllarda, özellikle insan haklarının korunması ve geliştirilmesi tartışmaları ışığında, 7. Beş Yıllık Kalkınma Planında ombudsmanın kurulacağı konusuna yer verilmiştir. Ancak, sadece, 7. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Türkiye’nin, AB ile yürüttüğü ilerleme raporlarından önce yapılmış bir plandır. Yani, kamu denetçiliği kurumu kurulması gerektiğine ait düzenleme çalışması ilk kez 1982 Anayasası ile gündeme gelmiş ancak uygulamada herhangi bir gelişme olmamış, 7. Beş Yıllık Kalkınma Planında yer alan hususta da bir gelişme olmamıştır. Daha sonra yapılan kalkınma planları zaten ilerleme raporlarından sonra yapılmıştır.

Dolayısıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 18/7/1995 tarihli ve 374 nolu Yedinci beş yıllık kalkınma planında “*Yönetim-birey ilişkilerinde karşılaşılan uyumsuzlukların etkin ve hızlı bir şekilde çözümünü amacıyla; yargının katı işleyiş kurallarına bağlı oluşu ve zaman alıcı işlemesi gerçeği karşısında, yönetimi yargı dışında denetleyen ama yönetime de bağlı olmayan bir denetim sistemi ihtiyacı sonucunda ortaya çıkmış olan ve Avrupa Birliğinin kendi bünyesinde ve üye ülkelerin çoğunda da bulunan, halkın şikayetleriyle ilgilenen bir Kamu Denetçisi (ombudsman) sisteminin Türkiye’de de kurulması sağlanacaktır. ...Kamu Denetçisi (ombudsman) sisteminin kurulması amacıyla bir yasa yürürlüğe konulacaktır* şeklinde ifadeler yer almaktadır (VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1996-2000:119).

Yedinci beş yıllık kalkınma planına göre Türkiye’de ombudsmanlık hakkında ki çalışmaların Avrupa Birliği İlerleme raporlarından daha önce gündeme geldiği ileri sürülebilse de metnin içerisinde yine Avrupa Birliğinin ve üyelerinin yapısına atıfta bulunulmaktadır.

Yine, Bakanlar Kurulu'nun 06/06/2000 tarihli ve 2000/684 sayılı Kararı ile kabul edilerek, 07/06/ 2000 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulan Uzun Vadeli Strateji Ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında “*Kamu yönetimi-vatandaş ilişkilerinde karşılaşılan uyumsuzlukların etkin ve hızlı bir şekilde çözümü amacıyla, halkın şikâyetleriyle ilgili konularda, yönetimi denetleyen ama yönetime bağlı olmayan bir Kamu Denetçisi (ombudsman) sistemi kurulacaktır. Bu çerçevede, gerekli altyapının oluşturulmasına ve sistemin istisnasız tüm idari işlem ve eylemleri kapsamına önem verilecektir* (Uzun Vadeli Strateji Ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 2000:239) şeklinde ifadeler yer almaktadır. Bu iki kalkınma planda yer alan hususlar aynı zamanda 1998-2012 tarihleri arasında her yıl yayımlanan ilerleme raporlarında da mevcuttur.

Bu nedenle, Türkiye'deki kamu denetçiliğinin (ombudsmanın) yapısı, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının, dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkını düzenleyen 74. Maddesine 12/09/2010 tarihinde eklenen ek fıkralar ile anayasal bir kurum olma özelliğini kazanmıştır. Kamu Denetçiliği Kurumu Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri incelemektir. Ayrıca, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 74. Maddesinde Kamu Denetçiliği Kurumunun kuruluşu, görevi, çalışması, inceleme sonucunda yapacağı işlemler ile Kamu Başdenetçisi ve kamu denetçilerinin nitelikleri, seçimi ve özlük haklarına ilişkin usul ve esasların kanunla düzenleneceği belirtilmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 74. Maddesinde yer alan hükümler doğrultusunda, 14/6/2012 tarihinde 6328 sayılı kanun ile Kamu Denetçiliği Kurumu kurulmuştur. Kurumun amacı, *kamu hizmetlerinin işleyişinde bağımsız ve etkin bir şikâyet mekanizması oluşturmak suretiyle, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve önerilerde bulunmak üzere Kamu Denetçiliği Kurumunu oluşturmaktır* denilmektedir.

Türkiye'de ombudsmanlık kurumuna benzer kurumların gerek anayasa önerilerinde gerekse de kalkınma planlarında kurulmasının tavsiye edildiği görülse de AB sürecinde ve 1995 yılında gümrük birliğine üye olmasıyla Türkiye'de yargı mekanizmalarının hantallığına dikkat çekilmiş ve yönetim dışında yer alacak ancak bağımsız bir mekanizmanın gereği üzerinde durulmuştur (Sezen,2001:71-97).

1999 yılında Helsinki zirvesiyle Türkiye'nin AB'ye üyelik müzakereleri başlamış ve AB'nin her yıl yayımladığı üyeliğe aday ülkelere ilişkin ilerleme raporlarında Türkiye'nin bu alandaki sorunları belirtilmiş ve yapılması gerekenlerle ilgili bir takım önerilerde bulunulmuştur.

Yukarıda açıklanmaya çalışıldığı şekli ile kamu denetçiliği kurumuna (ombudsmanlık) benzer, halkın yönetme dair şikâyetlerini değerlendiren, yapılar Osmanlı döneminde ve Osmanlı Devleti'nden önceki İslam Devletlerinde olsa da, bu kurumlar günümüzdeki kamu denetçiliği kurumunu (ombudsman) tam olarak karşılamamaktadır. Ayrıca, ombudsmanlık kurumu Türkiye Cumhuriyetinde ancak, AB ve Dünyadaki örneklerinden esinlenerek ilk defa 1970 yıllarda ve 1982 Anayasası ile gündeme gelmiş, ancak; Bu hususta somut bir adım atılmamıştır. Yine, 7. Kalkınma planında (VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1996:283) ombudsmanlık kurumuna yer verilse de bu hususta da bir gelişme olmamıştır.

Dünyadaki gelişmelere ve Türkiye'nin AB ile yürüttüğü üyelik müzakereleri bağlı olarak, Ombudsmanlık, 1998 ve daha sonraki yıllarda her yıl yayımlanan ilerleme raporları ile sürekli gündemde tutulmuş ve bunların sonucu olarak 2012 yılında kamu denetçiliği kurumu kurulmuştur.

Ülkemizde, Kamu Denetçiliği Kurumunun kuruluşunda dış dinamiklerin (AB’nin ve diğer ülkelerin) etkisinin yanında hiç mi iç dinamikler etkili olmamıştır diye akla bir soru gelebilir. Bu sorunun karşılığı da şu olabilir; Her ne kadar Osmanlı döneminde ve ondan önceki dönemlerde kamu denetçiliği kurumuna benzer yapılar olsa da, bu yapıların Türk kamu yönetiminde günümüzdeki anlamda yer almaları AB ile başlayan tam üyelik müzakereleri ile olmuştur diyebiliriz.

Dolayısıyla, AB ile yapılan ilerleme raporlarına göre 1998 den önceki döneme ve sonraki döneme göre bir ayırım yapacak olursak o zaman, evet, 1998 den önceki dönemde de Türk kamu yönetiminde Kamu Denetçiliğinin kurulmasına yönelik az olsa da bir takım düşüncelerin ve girişimlerin olduğunu söyleyebiliriz. Ancak, Türkiye AB ile ilişkilerini 1964 ten beri sürdürdüğünü dikkate aldığımızda kamu yönetim yapımızda yer alan kamu denetçiliği kurumuna benzer kurumların kurulmasına yönelik oluşumun batı kaynaklı ve AB’nin yönetimde değişiklik talepleri ile gündeme geldiği ve uygulamaya konulduğu açıktır.

Türk Kamu Yönetiminde Tanzimat döneminden itibaren reform girişimlerinde dış dinamiklerin baskın olduğu ve bu dinamiklerin Türkiye’deki reform çalışmalarına önemli ölçüde yön verdiği söylenebilir. Özellikle 1980’lerden itibaren küresel değişim dinamiklerinin ve piyasa ekonomisinin dayandığı değerlerden beslenen batı kaynaklı yönetim akımlarının etkisiyle dış dinamiklerin reform çalışmaları üzerindeki ağırlığı daha yoğun bir şekilde hissedilmeye başlanmıştır. Avrupa Birliğine giriş süreci, OECD, Dünya Bankası ve IMF gibi uluslararası aktörlerin, Türkiye’de reformların hayata geçirilmesinde belirleyici unsurlar olduğu ifade edilebilir (Emini, 2009:44-45).

SONUÇ

Türkiye için katılım ortaklığı, Avrupa Konseyi tarafından ilk olarak 2001 yılında kabul edilmiş, 2003 Mayıs ayında ise gözden geçirilmiş katılım ortaklığı kabul edilmiş, mevcut raporun yanı sıra yeni bir gözden geçirilmiş katılım ortaklığı önerilmiştir.

Katılım ortaklığının amacı Türk makamlarına AB üyeliği için gerekli olan kriterleri karşılama çabalarına yardımcı olmaktır. Özellikle müktesebatın uygulanması da dahil olmak üzere katılım hazırlıkları açısından öncelikleri ayrıntılı biçimde kapsamakta ve AB fonlarından sağlanacak katılım öncesi yardımın programlanması için temel oluşturmaktadır. AB’nin bu uygulamalarının asıl amacına bakıldığında aday ülkelerin yönetiminin iyileştirilmesi ve kurumların birliğe uyumlu hale getirilmesi olduğu söylenebilir.

Aday ülke, AB’ye katılım antlaşmasının yürürlüğe girdiği tarihe kadar kabul edilmiş AB Müktesebatını üstlenme ve kendi ulusal mevzuatıyla uyumlu hale getirmekle yükümlüdür. Aynı şekilde üye devletler de milli mevzuatlarını ilgili AB Mevzuatıyla belirli bir zaman dilimi içinde uyumlaştırmakla yükümlüdürler. Topluluğa üye ülkelerde ortak bir hukuk oluşturmanın önemli araçlarından biri olan uyumlaştırma, ancak en etkili tedbir biçiminin seçilmesi, iç hukuka aktarmanın zamanında gerçekleştirilmesi ve ulusal makamlarca uygulanabilir ve hitap ettiği kitle tarafından erişilebilir ulusal tedbirlerin kullanılması halinde hedeflerine ulaşabilir (Düzel, 2004:84).

Aday ülkelerin, AB müktesebatını, üye ülkelerle aynı standartlarda uygulayabilecek kapasitede modern, verimli çalışan, etkin idari kurumlar ve süreçler oluşturması üyelik için önemlidir. Ülkelerin, Birliğe üye olması aşamasında kabul etmek ve uygulamak zorunda oldukları AB müktesebatı, merkezi yönetimlerden başka yerel yönetimler için de birtakım ilkeler ve koşullar ortaya koymaktadır (Ökmen ve Canan, 2009:155).

Bugün AB 'ye aday ülke konumunda bulunan Türkiye, yıllardır dönüşüm içerisindedir. Türkiye'nin üyelik macerası 1959 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu kuran Antlaşma

sonucunda başlamıştır. 1999 yılında Helsinki Zirvesi'nde kabul edilen AB adaylık stratejisinin uygulanmasıyla Türkiye'deki kurumların uyarlanma süreci hız kazanmıştır.

Türkiye, Dünyadaki, üyesi ve bir parçası olmak istediği Avrupa'da ki gelişmelere paralel olarak yönetim anlayışını değiştirmek zorundadır. Türkiye'nin kendisi istese de istemese de etrafında meydana gelen gelişmelerden bağımsız düşünülemezine göre mevcut durumunu buna göre ayarlamak durumundadır. Bu değişen anlayış karşısında devlet ile vatandaş arasındaki ilişkiyi daha çok hiyerarşik bir ilişki içinde gören kamu yönetimi anlayışı yerine, kamunun paydaşlar ile birlikte karar verdiği ve kamunun devlet yanında bireye de hesap verdiği bir yönetim anlayışını doğru gidilmektedir.

Türkiye'nin bu anlayış doğrultusunda oluşturduğu kurumlardan biri de kamu denetçiliği kurumudur. Yukarıda da açıklanmaya çalışıldığı hali ile Türkiye'de kamu denetçiliği kurumu, ülkemizin içi dinamiklerinden hareketle var olan ihtiyaçlarımızdan dolayı meydana gelen/getirilen bir kurum olmadığı kanaatine varılmaktadır.

Her ne kadar 7. Kalkınma planında ve 1982 Anayasası ile nadir de olsa böyle bir kurumun oluşturulmasına yönelik çalışmalar olsa da, bu tür çalışmalar düşünceden öte gidememiştir. Kaldı ki yukarıda bahsedilen tarihler Türkiye'nin AB'nin bir üyesi olma isteğinin olduğu ve bu alanda çalışmalar yaptığı döneme denk gelmektedir.

Avrupa Birliğinin kamu yönetimi alanında ortak bir müktesebatı olmamasına rağmen bir takım idari norm, standart ve ilkeler Avrupa Birliğine uyum gerekçesiyle Türk mevzuatına aktarılmaktadır. Türkiye'nin AB'ye idari uyumla ilgili politikaları ve uygulama hedefleri ile AB'nin bu konuda Türkiye'den talepleri vardır.

Bu doğrultuda, Türkiye'de Kamu denetçiliği kurumunun kurulmasına yönelik çalışmaların yapılması ve kurulması gerektiğine yönelik uyarıların ve önerilerin 1998 yılından beri her yıl düzenli bir şekilde yayımlanan ilerleme raporlarında olduğu görülmektedir. Türkiye'de, üyesi olmak istediği AB'ne uyumla (koşulla) alakalı olarak böyle bir kurumu 2012 yılında kurmuştur.

Türkiye'de kurulan Kamu denetçiliği kurumunun, mevcut kamu yönetiminin gelişmesine/iyileşmesine katkı yapıp yapmayacağı ayrı bir çalışmasının konusudur ve bu durumu zaman gösterecektir.

Kaynakça

- 1- AVŞAR, Zakir (2007), “Ombudsman, İyi Yönetilen Türkiye İçin Kamu Hakemi”, **Asil Yayın Dağıtım**, 1,27.
- 2- AYDIN, Mustafa ve ACIKMEŞE, Sinem (2007), “A., Europeanization Through EU Conditionality: Understanding The New Era in Turkish Foreign Policy, Journal of Southern Europe and The Balkans”, **Online Publication**, 9, 274.
- 3-BALCI, Asım (2005), “Türkiye-AB İlişkileri Perspektifinden Kamu Yönetimi Sisteminin Yeniden Yapılandırılması”, **Amme idaresi Dergisi**, 38, 24-25.
- 4-DURSUN, Hasan (2011), “Türkiye’de Ombudsmanlığın (Kamusaylığın) Etkin Olarak İşleyebilme Yetisi Yoktur” , **TBB Dergisi**, 95, 729.
- 5-EMİNİ, Filiz Tufan (2009), “Türkiye’de Yerel Yönetimler Reformunun İç ve Dış Dinamikleri, Yönetim Ve Ekonomi”, 16, 2, 44-45.
- 6- ERDOĞAN Birsen (2006), “Compliance With Eu Democratic Conditionality: Turkey And The Political Criteria Of Eu, Standing Group on the European Union Third Pan-European Conference on EU Politics”, **Standing Group on the European Union Third Pan-European Conference on EU Politics**, 5.
- 7-ERHÜRMAN, Tufan (1998), “Ombudsman”, **Amme İdaresi Dergisi**, 31, 3, 89.
- 8-ERYILMAZ, Bilal (2013), “Kamu Yönetimi, Düşünceler-Yapılar-Fonksiyonlar-Politikalar”, 6, 390-394.
- 9-FENDOĞLU, Hasan Tahsin (2011), “Kamu Denetçiliği (Ombudsmanlık)”,**Yetkin Yayınları**,1, 26.
- 10-GÜLENER, Serdar (2012), “Ombudsman-Yargı İlişkileri ve Yargı Ombudsmanlığı Sistemi: Karşılaştırmalı Bir İnceleme”, 9, 3.
- 11-IŞIKAY, Mahir, “Ombudsmanlık Kurumunun Avrupa Birliği Ve Türkiye’deki Konumu”, 30.
- 12-KÖSEOĞLU, Özer (2010), “Avrupa Ombudsmanı’nın Hukuki Statüsü, İşleyişi ve Kurumsal Etkinliği” 79, 37.
- 13-KURŞUNLU, Elif (2004), “Avrupa Birliği Müktesebatının Uygulanması Çerçevesinde İdari Kapasite”, 25.
- 14-ÖKMEN, Mustafa ve CANAN, Kadri (2009), “Avrupa Birliği’ne Üyelik Sürecinde Türk Kamu Yönetimi, Yönetim Ve Ekonomi”, 16, 1, 155.
- 15-ÖZDEN, Kemal (2010), “Ombudsman (Kamu Denetçisi) ve Türkiye’deki Tartışmalar”, **Seçkin Yayıncılık** 1, 21-26.
- 16-ÖZDEN, Kemal (2005), “Ombudsman, Yeni Yönetim Anlayışı İçin Bir Model”, **Tasarım Yayınları**, 1, 26.

- 17-PICKL, Viktor J. (1986), (Türkçeye Çeviren Turgay Ergün), “Ombudsman ve Yönetimde Reform”, **Amme İdaresi Dergisi**, 37.
- 18-SEZEN, Seriyeye (2001), “Ombudsman: Türkiye İçin Nasıl Bir Çözüm? Kamu Denetçiliği Kurumu Kanun Tasarısı Üzerine Bir Değerlendirme”, **Amme İdaresi Dergisi**, 34, 4, 4-10-72-97.
- 19-SOBACI, Mehmet Zahid (2010), “Yönetişim ve Politika Transferi: Koşulsallık Bağlamında Bir Analiz, Yönetişim, (Ed. M.Akif ÇUKURÇAYIR, H.Tuğba EROĞLU, Hülya Eşki UĞUZ). **Çizgi Kitapevi**, 322.
- 20-SOBACI Mehmet Zahid (2011), “Avrupa Birliği Koşulsallığının Etkinliği Bağlamında Türkiye’de Reform Üzerine Bir Analiz”, **Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi**, 10, 1, 86-88.
- 21-TORTOP, Nuri (1988), “Ombudsman Sistemi ve Çeşitli Ülkelerde Uygulanması”, **Amme İdaresi Dergisi**, 31, 1, 3-4.
- 22-TUTAL, Erhan (2014), “Dünyada ve Türkiye’de Ombudsmanlık”, **Adalet Basım Yayım Dağıtım**,1, 81.
- 23-Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
- 24-Türk Dil Kurumu, <http://www.tdk.gov.tr/>
- 25-Türkiye’nin Katılım Yönünde İlerlemesi Üzerine Komisyon’un 1998 Düzenli Raporu, <http://www.ab.gov.tr/eva/>
- 26-Türkiye’nin Katılım Yönünde İlerlemesi’ne İlişkin Komisyon’un 1999 Düzenli Raporu, <http://www.ab.gov.tr/eva/>
- 27-Türkiye’nin Katılım Yönünde İlerlemesi Üzerine Komisyon’un 2000 Düzenli Raporu, <http://www.ab.gov.tr/eva/>
- 28-Türkiye’nin Avrupa Birliğine Katılım Sürecine İlişkin 2001 Yılı İlerleme Raporu, <http://www.ab.gov.tr/eva/>
- 29-Türkiye’nin Avrupa Birliğine Katılım Sürecine İlişkin 2002 Yılı İlerleme Raporu, <http://ekutup.dpt.gov.tr/ab/uyelik/ilerle02.pdf>,
- 30-Türkiye’nin Avrupa Birliğine Katılım Sürecine İlişkin 2003 Yılı İlerleme Raporu, <http://ekutup.dpt.gov.tr/ab/uyelik/ilerle03.pdf>,
- 31-Türkiye’nin Katılım Yönünde İlerlemesi Hakkında 2004 Yılı Düzenli Raporu, <http://www.ab.gov.tr/eva/>,
- 32-Türkiye 2005 İlerleme Raporu, <http://www.ab.gov.tr/eva/>,
- 33-Türkiye 2006 İlerleme Raporu, <http://www.ab.gov.tr/eva/>,
- 34-Türkiye 2007 İlerleme Raporu, <http://www.ab.gov.tr/eva/>,
- 35-Türkiye 2008 İlerleme Raporu, <http://www.ab.gov.tr/eva/>,

- 36-Türkiye 2009 İlerleme Raporu, <http://www.ab.gov.tr/eva/>,
- 37-Türkiye 2010 İlerleme Raporu, <http://www.ab.gov.tr/eva/>,
- 38-Türkiye 2011 İlerleme Raporu, <http://www.ab.gov.tr/eva/>,
- 39-Türkiye 2012 İlerleme Raporu, <http://www.ab.gov.tr/eva/>,
- 40-T.C. Başbakanlık, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Avrupa Birliği ve Müzakere Süreci, Ankara 2007,
- 41-YAZGAN Hatice, “Bir Kavramsal Çerçeve Olarak “Avrupalılaşma”: Kapsam, Gereklilik ve Sınırlar”, **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 12, 4, 123-140.
- 42-YILMAZ Battal, “Bölgesel Politikaların Tarihsel Gelişimi Ve Yeni Bir Model Olarak Kalkınma Ajansları”, **Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi** (Akademik Fener), 2011, 15, 29-41.
- 42-YÜCE, Mehmet ve BEYCE, Atanur (2013), “Kamu Denetçiliği Hukuku”, **Savaş Yayınevi**,1. Baskı, Ankara, 26.
- 43-<http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=111&l=1>
- 44-<http://www.ombudsman.europa.eu/en/atyourservice/nationalombudsmen.faces>
- 45-<http://www.sde.org.tr/userfiles/file/Ombudsman.pdf>,
- 46-<http://akademikperspektif.com/2013/02/04/ombudsmanlik-kurumu-ve-turkiyede-ombudsmanlik/>
- 47-<http://www.kamudenetçiligi.gov.tr/contents/files/6328%2C.pdf>
- 48-VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1996-2000, <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan7.pdf>,

EXTENDED ABSTRACT:

Established by Law No. 6328 The Ombudsman is a result of the impact of the EU do? Or stop in the institution arising from Turkey's own internal dynamics? Can he give the expected result as in the Ombudsman established in Turkey a European country? It is to seek answers to their questions.

Europeanization, and the creation of a management system at the level of the European Union, both in terms of impact on the member states of the EU, means that change in the national government level.

The Europeanization of the candidate countries, operates as a different process because the candidate countries can not be as effective as the member states in the EU institutions. One of the main differences in member states and candidate countries are emerging with regard to Europeanization Europeanization mechanisms. Candidates basic tool of the country's Europeanization "conditionality" should be known that. conditionality; Essentially, it created in 1993 and later developed the "Copenhagen Criteria" as a candidate country by the rule expressed transferred into national law.

Events on EU candidate countries, policy-based lending, although associated with the overall candidate countries, EU states need to fulfill to become a full member. Conditionality is a strategic tool used by the EU. Laws and rules in various areas of the candidate countries to comply with EU criteria depends on the realization.

Conditionality and harmony, is the fulfillment of a number of written and unwritten norms and rules by the management of the institution or country. This rule has an effect on the state of internal political systems and standards.

Turkey's achieving candidate status after the Copenhagen Summit is that it is subject to the EU's new enlargement policy. If Turkey wants to achieve full membership status, all candidate countries must meet these criteria are binding.

Ombudsman, is a Swedish word, and "tool" which means "ombudsman" and "person," which means "man" is made up of words.

Swedish word ombudsman delegates, ambassadors between the public and the King, attorney, proxy is used to refer to someone by another person duly authorized to act on its behalf.

The historical roots of the ombudsman institution if these institutions also extended to even earlier dates to the Ottoman Empire (ombudsman) has emerged as the first in Sweden. Twelfth King of Sweden (fixtures) Charlemagne himself outside the country while the first ombudsman (ombudsman) was appointed in 1713. This is the ombudsman (Ombudsman's) task of collecting the tax was to check that act on behalf of the judges and kings.

Today, there are ombudsman in all member states of the European Union. However, the EU has an ombudsman in their structure. The Ombudsman Law in Turkey "ombudsman" is located ombudsman is referred to by different names in countries which are members of the European Union and the European Union. In the Netherlands national ombudsman, mediator in France, protecting citizens in Canada, public defenders in Spain, Austria and Romania in people's lawyer, justice representative in Portugal, parliamentary commissioner for administration in the UK, Poland in the alimils as civil rights activists it is often called ombudsman.

The Ombudsman, appointed by the legislature or the people are and who supervises the activities of the administration. The Ombudsman has made investigation / action they found contrary to law and equity research and reporting procedures in a report to parliament and the council is taking action to take necessary measures in accordance with this report.

However; Somewhere Ombudsman administration's actions to address the presence of institutions, procedures and be able to conduct the research and analysis related. Therefore, the Ombudsman, the management of the victim had committed by individuals acting on complaints, the person is equipped with a wide range of fast and secure inquiry and investigation authority.

The state is explained briefly above Ombudsman, the administration's actions, operations and illegality of the conduct and propriety audit to and retrieving process is finding it or over against the law / removal or elimination of losses from these transactions or actions and inappropriate behavior towards citizens to be corrected before the administration to engage in initiatives which are authorized to make decisions and non-binding, it is an independent state body.

Effective and efficient implementation of a functioning public administration system can also remain within its area of responsibility by providing possible. The main mechanism to accomplish this is referred to the ombudsman is an institution. Although it is seen that there is in some of the previous Turkish governments, the proposed constitutional requirement of similar institutions the ombudsman institution in Turkey, as well as also been seen as recommended the establishment of the progress report and development plan, Turkey's EU process and the judiciary in Turkey with being a member of a customs union in 1995He drew attention to the cumbersome and will take place outside of government but focused on the need for an independent mechanism.

Conditionality, more than the International Monetary Fund as a concept (IMF) and World Bank (WB) policy change / changing the direction of a concept associated with providing credit. Conditionality is also a strategic tool used by the EU.

The European Union's initial social, cultural and composed of countries that are closer and more similar to each other from the economic point of view but rather be considered as an economic organization in still bodies but later political, social, inclusion in the integration process of cultural and technological elements of the member countries of issues related caused to be perceived as an internal matter.

Turning point in Turkey-EU relations, 10-11 December 1999, the Heads of State and Government at the EU Summit was held in Helsinki. Turkey's candidacy at the Helsinki Summit will be officially approved at an equal footing with other candidate countries and expressed a clear and precise language, Helsinki Summit in December 1999 granted the status of candidate country Turkey and the accession negotiations with Turkey were opened in October 2005.

Criteria agreed at the Copenhagen summit in 1993 that the state and government leaders of the EU provides a general framework for public administration. Within these criteria, the candidate countries are obliged to create and enhance their administrative capacity. Furthermore, the political criteria, the existence of a stable and institutionalized democracy, rule of law and the rule of law, respect for human rights, the implementation of the principle of protection of minorities, it is expected from the candidate countries.

As of 1990 in Turkey have been made in the establishment of ombudsman initiative is a concrete tool. During these years, especially in light of the discussion of human rights protection and development of the 7th Five-Year Development Plan will establish the ombudsman is given to the subject. However, only the 7th Five-Year Development Plan for Turkey, a plan is made before the progress report carried out by the EU. So, for the first time editing work of the ombudsman institution should be established by the Constitution of 1982 was on the agenda but the application has not been any improvement in the issues raised in

the 7th Five Year Development Plan has been no improvement. Subsequent development plans have been made already after the progress report.

Ombudsman of Turkey The structure of the Republic of Turkey Constitution, petitions, and to obtain information and to regulate the right to apply to the Ombudsman 74. Additional paragraphs are added to Article on 12.09.2010 has earned the distinction of being a constitutional institution. Ombudsman of the Grand National Assembly of Turkey is to investigate complaints about the functioning of the administration, depending on the Presidency. Furthermore, the Ombudsman in Article 74 of the Republic of Turkey Constitution, the establishment of the Agency tasks, operation, inspection Chief Ombudsman with its operation as a result and quality of the public auditor selection and is reported to be regulated by law the principles and procedures relating to personal rights.

Turkish Public Administration Reforms in the period dominated by foreign dynamics and the dynamics of reform initiatives since said that given the significant aspects of the reform efforts in Turkey. In particular weight on the external dynamics of reform efforts under the influence of Western-based management it is based on the current value fed from the dynamics of the global economy since the 1980s and the market has started to be felt more intensely. The accession process to the European Union, the OECD, the World Bank and the IMF as international actors, reforms can be expressed as a determining factor for the implementation in Turkey.

Candidate countries, the EU accession agreement to assume the *acquis* adopted by the date of entry into force and is obliged to harmonize its national legislation. Today the EU candidate country Turkey in the position is in transformation over the years. Turkey's membership quest began as a result of the Treaty establishing the European Economic Community in 1959. The implementation of the Helsinki Summit in 1999 adopted the strategy adopted by EU institutions in Turkey nomination process has been accelerated.

Turkey, the world, and he wants to be part of a member has to change its approach to the development of parallel administration in Europe. Turkey also wants the current situation by itself can not be considered independent of developments occurring around it or not has to adjust accordingly. This is the state in the face of changing understanding instead of the public administration is seen in more than a hierarchical relationship, the relationship between citizens, has decided with public stakeholders and a management approach that accountability at the individual alongside the state of the public are being made correctly.

One of the institutions created in this approach is the ombudsman institution in Turkey. As explained above, the state ombudsman institution in Turkey, the dynamics occurring within our country because of our need for movement are / were brought concluded that there is an institution. The ombudsman institutions established in Turkey, the development of existing public administration / the subject of a separate study will contribute to the improvement and time will show whether this situation.